

## En statsministers ansvar

Thorbjörn Fälldin kan knappast känna någon starkare tillfredsställelse, när han ser tillbaka på vårriksdagen. Visserligen har regeringen stärkts genom den förbättrade handelsbalansen och den avtagande inflationen. Men om någon inom regeringen särskilt skall tillgodoräknas detta, är det ju Gösta Bohman.

För Thorbjörn Fälldin gäller att hans sparsamma offentliga framträdanden mera varit ägnade att väcka tvivel om hans goda omdöme än inge respekt för hans kapacitet som regeringschef. Tryckfrihetsprocessen mot Aftonbladet var onödig. Hans funderingar på att avgå – en fjäder som Dagens Nyheter lyckades göra till en hönsgård – som några dagar tacksamt exploaterades av oppositionen borde aldrig ha förts fram inför offentligheten. Att ens antyda att personliga känsloreaktioner inför obehaglig publicitet skulle kunna leda till avgång är att inte motsvara väljarnas förtroende. De har rätt att vänta sig att en statsminister bär sin börda, hur tung han än finner hatfull kritik. Han har ju själv bett att få detta förtroende.

Dessbättre är människors minne kort, och någon större skada har dessa incidenter inte gjort. Hr Fälldin kan överleva sådana misstag, bara han inte gör om dem. Värre är hans snart sagt religiösa låsning i kärnkraftsfrågan. I längden kan han inte bara hänvisa till villkorslagen. Förr eller senare kommer sanningens minut, den då han blir tvungen att taga ståndpunkt offentligen på grundval av sakkunnigmaterial i ärendet och med tillämpande av de i lagen givna reglerna. Man kan betvivla att det var så klokt att vid regeringsbildningen hölja över motsättningarna

inom koalitionen i energipolitiken genom att tillskapa en lag, vars kriterier man sedan skulle bli tvungen att följa. En mera flexibel formel hade förmodligen varit politiskt mera hanterlig. Men kanske fanns det ingen annan utväg – just då.

Det intressanta och besvärliga i situationen är att regeringen själv skall tillämpa lagen och därvid alltså måste agera som domstol. Blå betyder det att sakkunnigmaterial måste vara så långt möjligt opartiskt, att skälen för och emot måste prövas med övöld och att "domskälen" måste anges klart och tydligt. Om Thorbjörn Fälldin inte vill acceptera en formel, som medger uppskov på ett sätt som sanerar frågan fram till 1979 års val – Svenska Dagbladet har anvisat hur en sådan formel kan se ut – kommer han att tvingas att på heder och samvete döma sig själv, som politiker.

Uppgiften är icke avundsvärd. Kanske han borde taga ledning av den självklara reflexionen, att hans ansvar gäller inte människorna här på jorden – inte ens de i Sverige – på 50, 100 eller 10 000 års sikt utan den svenska demokratis och det svenska välfärdssamhällets bestånd för högst det närmaste decenniet. Att gå utöver den ramen skulle vara att hemfalla åt vad grekerna varnande kallade hybris eller det omåttliga överskattandet av den egna personlighetens betydelse. Sådant straffas i det politiska livet både snabbt och hårt.

Hur som helst – hopp finns fortfarande att statsministerns dokumenterade sunda förnuft och goda sinne för proportioner sist och slutligen blir avgörande, när han skall rädda regeringens position inför valet. I val-

striderna måste regeringen kunna presentera en av hela koalitionen godtagen energipolitik, som väljarna begriper och finner respektabel.

De goda förhoppningar, som man ännu kan ha till en borgerlig valseger i 1979 års val, knyter sig nämligen på ett särskilt sätt till Thorbjörn Fälldins plikt-känsla och ärliga vilja att till det yttersta rätt förvalta sitt ansvar. Det är tyvärr inte tillräckligt känt, än mindre offentligen omvittnat, vilket outtröttligt arbete han lägger ned på sin uppgift som regeringschef. Trovärdiga och sinsemellan oberoende källor från regering och departement har nämligen mycket att berätta om hans förträffliga insatser i det intima regeringsarbetet. Han har skickligt lärt sig det praktiska arbetet i regeringen och inom departementen. Rentav lär det finnas departement, vars rutiner han behärskar bättre än departementscheferna själva.

Det sägs också att han har en föredömlig förmåga att vid de interna överläggningarna i regeringen förklara även svårartat komplicerade frågor och ange skälen för att de skall lösas i viss riktning på ett sätt som väckt regeringskollegernas oförställda beundran. Sådan förmåga ger respekt och auktoritet, och detta parat med hans charmfulla öppenhet och tillitsfullhet gör honom, sägs det, till den självklart accepterade ledaren till gagnet och icke bara till namnet inom en ingalunda

lättmanövrerad koalition. Allt kan och borde alltså kunna gå väl.

Men det finns fortfarande områden, där personliga initiativ från statsministerns sida skulle stärka både hans och regeringens ställning inom väljarkåren. Det utan all jämförelse viktigaste är skattepolitiken. Ingenting – inte ens fortsatt fumlande i energipolitiken – skulle vara mera förödande för regeringens utsikter att vinna valet än ett bortfus-kande av den skattereform, som den överväldigande delen av den borgerliga väljarkåren – och i tysthet också många socialdemokrater – med otålighet väntar på. Ingenting skulle heller vara bättre ägnat att ge kraft och klarhet åt de borgerliga valarbetarna än att kunna gå ut i valstriden och peka på en inte bara för den stora massan av medelinkomsttagarna utan för alla verkligt uppskattningsbar marginals-kattesänkning.

Efter en sådan reform skulle det gå en lättnadens suck genom ett av skatteutsugningen uttröttat folk. Den politiskt-psykologiska betydelsen av reformen kan inte över-skattas. Visserligen får Thorbjörn Fälldin svårigheter att driva på i den riktningen bland sina egna bondeväljare, som inte känner av marginals-katterna på samma sätt som löntagarna. Men då får han väl utöva sitt inflytande och sin auktoritet. Det är det han är till för.